

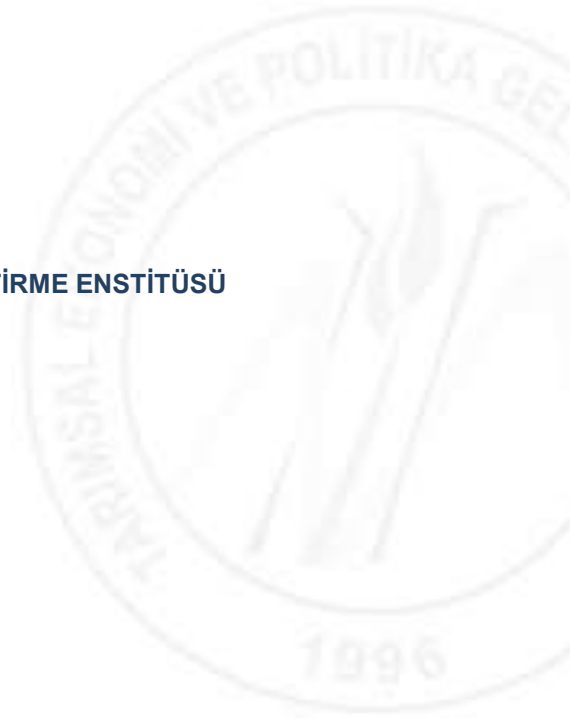
Ürün Raporu

İNCİR

2018

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**Ürün Raporu
İNCİR
2018**

Hazırlayan

Selda ARSLAN

TEPGE YAYIN NO:310
ISBN: 978-605-7599-06-3

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Ocak, 2019

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
selda.arslan@tarimorman.gov.tr
(0312)2875807

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

Yayın içerisindeki her türlü yorum ve değerlendirmeler yazarlara aittir ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ya da TEPGE'nin görüşlerini yansıtmaz.

Tablo ve grafiklerdeki rakamların bir bölümü desimalli kullanıldığından ara ya da alt toplamları genel toplamları ile farklılık gösterebilir.

Yayın içerisindeki istatistik veriler hazırlandığı dönemde ilgili kaynaklardan elde edilen yayınlanmış son veriler olup sonraki dönemlerde, yapılan güncellemelerden dolayı farklılıklar olabilir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

1.GİRİŞ.....	1
2.DÜNYADA DURUM	
2.1. İncir Hasat Edilen Alan	2
2.2. Dünya İncir Üretimi.....	2
2.3. Dış Ticaret	
2.3.1.İthalat.....	4
2.3.2. İhracat.....	6
2.4. Fiyatlar.....	8
3.TÜRKİYE’DE DURUM	
3.1. İncir Hasat Edilen Alan ve Üretim.....	10
3.2. Tüketim.....	12
3.3. Dış Ticaret.....	13
3.3.1. İthalat.....	13
3.3.2. İhracat.....	14
3.4. Fiyatlar.....	17
4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	19
5. KAYNAKLAR.....	22

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Dünya İncir Hasat Edilen Alan (Ha).....	2
Tablo 2. Dünya İncir Üretimi (Bin Ton).....	3
Tablo 3. Dünya Kuru İncir Üretimi (Bin Ton).....	4
Tablo 4. Dünya Taze İncir İthalatı (Ton).....	5
Tablo 5. Dünya Kuru İncir İthalatı (Ton).....	6
Tablo 6. Dünya Taze İncir İhracatı (Ton).....	7
Tablo 7. Dünya Kuru İncir İhracatı (Ton).....	7
Tablo 8. Ülkelere Göre İncir Üretici Fiyatları (\$/Kg).....	8
Tablo 9. Türkiye İncir Üretim Alanı, İncir Üretimi ve Verim.....	10
Tablo 10. Türkiye İncir Toplu Meyveliklerin Alanı, Meyve Veren, Vermeyen ve Toplam Ağaç Sayısı(Bin).....	11
Tablo 11. Türkiye Bölgelere Göre İncir Üretim Alanı, Üretim ve Verimi (2014).....	12
Tablo 12. Türkiye İncir Üretim ve Tüketim Miktarları (Ton).....	12
Tablo 13. Türkiye Ülkelere Göre Kuru İncir İthalatı (M: Ton, Değer: Bin \$, Bin TL).....	15
Tablo 14. Türkiye Ülkelere Göre Taze İncir İhracatı (M: Ton, Değer: Bin \$, Bin TL).....	15
Tablo 15. Türkiye Ülkelere Göre Kuru İncir İhracatı (M: Ton, Değer: Bin \$, Bin TL).....	16
Tablo 16. Türkiye İncir Fiyatları (TL/Kg).....	17
Tablo 17. Türkiye ve Dünya Ortalama İhraç Fiyatları.....	18
Ek Tablo. İllere Göre İncir Verileri (2017).....	20

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dünya İncir Hasadı Gerçekleştirilen Alan (Ha).....	2
Şekil 2. Dünya İncir Hasadı Gerçekleştirilen Alanların Ülkelere Göre Dağılımı (2016).....	2
Şekil 3. Dünya İncir Üretimi (Bin Ton)	3
Şekil 4. Dünya İncir Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı (2016).....	3
Şekil 5. Dünya Kuru İncir Üretimi (Bin Ton).....	4
Şekil 6. Dünya Kuru İncir Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı (2016).....	4
Şekil 7. Ülkelere Göre Taze İncir İthalatı (Ton).....	5
Şekil 8. Ülkelere Göre Taze İncir İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016).....	5
Şekil 9. Ülkelere Göre Kuru İncir İthalatı (Ton).....	6
Şekil 10. Dünya Kuru İncir İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016).....	6
Şekil 11. Ülkelere Göre Taze İncir İhracatı (Ton).....	7
Şekil 12. Dünya Taze İncir İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016).....	7
Şekil 13. Ülkelere Göre Kuru İncir İhracatı (Ton).....	8
Şekil 14. Dünya Kuru İncir İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016).....	8
Şekil 15. Bazı Ülkelere Göre Taze İncir Üretici Fiyatları (\$/Kg).....	9
Şekil 16. Türkiye İncir Üretimi (Bin Ton).....	11
Şekil 17. Türkiye İncir Üretim Alanı (Bin Dekar).....	11
Şekil 18. Türkiye İncir Üretim ve Tüketim Miktarları.....	13
Şekil 19. Türkiye Yıllara Göre Kuru İncir İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	13
Şekil 20. Türkiye Yıllara Göre Taze İncir İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	17
Şekil 21. Türkiye Yıllara Göre Kuru İncir İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	17

1.GİRİŞ

İncir, Anadolu'da yetiştiriciliği yapılan en eski kültür bitkilerinden biridir. İncirin anavatanı Türkiye'dir. Suriye, Filistin ve Ortadoğu üzerinden Çin ve Hindistan'a kadar yayılma imkânı bulmuştur (GTB, 2018).

Üretimi sınırlı sayıda ülke tarafından yapılmakta olan incir yetiştiriciliği için Türkiye'deki en elverişli bölgeler, Büyük ve Küçük Menderes havzalarıdır. İncir üretiminin %80'i bu havzalarda gerçekleşmektedir. Bu bölgelerde daha çok kurutmalık incir yetiştiriciliği yapılmaktadır. İncir subtropik bir meyve olmasına rağmen geniş bir ekolojik uyum kabiliyeti göstermektedir. Bu nedenle de Marmara, Akdeniz, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri gibi Türkiye'nin tüm sahil kuşağında yetiştiriciliği yapılabilmektedir (GTB, 2018).

Dünyada 2017 yılında 1 milyon 153 bin ton incir üretimi gerçekleşmiştir. 2016 yılında ise 23 bin 873 ton yaş ve 104 bin 757 ton kuru incir ihraç yoluyla dış piyasada yer almıştır (Tablo 2; Tablo 6; Tablo 7).

TÜİK verilerine göre Türkiye'de 2017 yılında yaklaşık 50 bin ha alanda 306 bin ton incir üretimi yapılmıştır. FAO verilerine göre, 2017 yılında Türkiye dünyada incir hasat edilen alan bakımından üçüncü; üretim bakımından ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca incir gerek yaş gerek kuru olarak dış ticarete önemli bir yere sahiptir. Bunun yanı sıra Türkiye'de yaklaşık 30 bin ailenin geçim kaynağını oluşturmakta ve sektörde 250 bin kişiye de istihdam imkânı yaratmaktadır (TZOB, 2003).

İncir değerlendirme şekilleri oldukça çeşitli olan bir üründür. Öyle ki, yetiştirilen incirler taze ve kuru tüketimlerinin yanı sıra; pasta imalatında, çeşitli yemeklerin yapımında, dilimlenmiş olarak ekme imalatında, şekerli mamuller imalatında ve meyve karışımlarında kullanılmaktadır. Kalitesi düşük olanlardan pekmez, hurda incirlerden de etil alkol üretilmektedir. Etil alkolün üretimi esnasında ortaya çıkan incir çekirdekleri de boya, kozmetik ve ilaç sanayinde değerlendirilmektedir (TCEB, 2017).

Bu raporda dünya ve Türkiye'de toplam incir ağacı alanı, incir üretimi, tüketim, dış ticareti, fiyatlar ve sektörün genel durumuna yer verilerek dünya ve Türkiye'de incir sektörünün durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.DÜNYADA DURUM

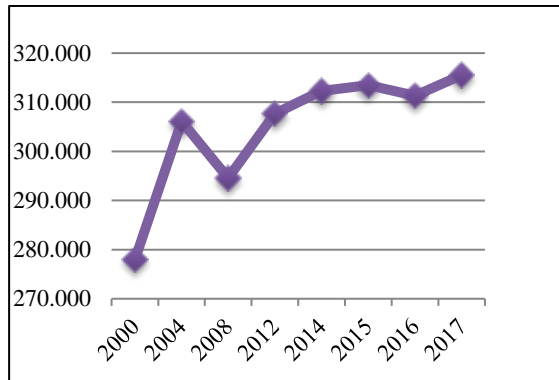
2.1. İncir Hasat Edilen Alan

FAO verilerine göre; 2017 yılında dünyada 315 bin 530 ha alanda incir hasadı gerçekleştirilmiş olup, hasat gerçekleştirilen alanların %19,2'si Fas'ta, %17,2'si İran'da ve %16'sı Türkiye'de bulunmaktadır. İncir hasadı gerçekleştirilen alanda 2017 yılında, 2000 yılına göre %13,5 oranında artış gözlenirken, hasat gerçekleştirilen alanın en fazla artış gösterdiği ülke İran olmuştur (Tablo 1).

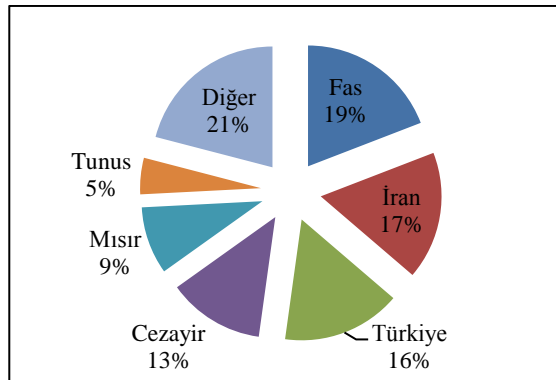
Tablo 1. Dünya İncir Hasat Edilen Alan (Ha)

Ülkeler	2000	2004	2008	2012	2014	2015	2016	2017
Fas	43.900	42.700	42.381	51.020	54.771	55.260	58.306	60.533
İran	19.786	43.094	38.711	48.128	51.047	51.557	52.944	54.200
Türkiye	48.300	50.500	47.449	49.175	49.464	49.718	49.987	50.330
Cezayir	36.000	45.920	47.273	45.125	44.395	43.130	42.764	40.932
Mısır	22.200	27.521	32.818	28.716	28.501	27.881	27.779	28.617
Tunus	19.350	15.000	15.000	17.340	17.590	19.945	15.612	15.391
İspanya	19.625	19.446	12.509	12.294	12.575	12.751	12.613	13.564
Suriye	10.650	9.800	9.700	9.657	9.433	9.678	9.360	9.491
Hindistan	4.543	5.328	5.323	5.500	5.600	5.654	5.755	5.808
Diğer	53.597	46.802	43.394	40.691	38.947	37.890	36.217	36.664
Dünya	277.951	306.111	294.558	307.646	312.323	313.464	311.337	315.530

Kaynak: FAO, Erişim Tarihi: 20.12.2018

Şekil 1. Dünya İncir Hasadı Gerçekleştirilen Alan (ha)
Kaynak: FAO.

Şekil 2. Dünya İncir Hasadı Gerçekleştirilen Alanların Ülkelere Göre Dağılımı (2017), Kaynak: FAO

2.2. Dünya İncir Üretimi

İncir subtropik iklim bitkisi olmakla birlikte dünyanın birçok yerinde yetiştiriciliği yapılmaktadır. Kışları ılık, yazları sıcak ve kurak; genellikle yıllık ortalama 18-20 °C olan yerlerde yetişmektedir (Anonim, 2007).

Dünya incir üretimi yıllara göre değişim göstermekle birlikte 17 yıllık süreç incelendiğinde; 2000 yılında 997 bin ton olan incir üretiminin, 2017 yılında %15,6 oranında artarak 1 milyon 153 bin tona ulaştığı görülmektedir.

İncir üretiminin %26,5' ini gerçekleştiren Türkiye (306 bin ton) ilk sırada, %15,4'ünü gerçekleştiren Mısır (177 bin ton) ikinci sırada ve üretimin %12'sini gerçekleştiren Fas (138 bin ton) üçüncü sırada

yer almaktadır. Özellikle Cezayir, Fas ve İran bir önceki yıla göre incir üretiminde artış kaydeden ülkeler arasındadır.

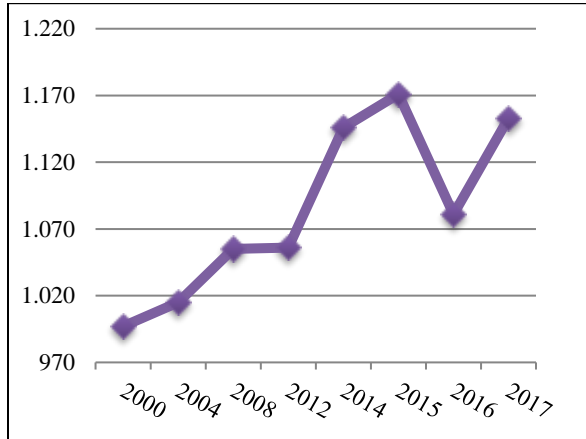
İncir hasat edilen alan bakımından önemli bir yere sahip olan Hindistan ve Tunus incir üretiminde verim düşüklüğü nedeniyle incir üreticisi ülkeler arasında önemli bir yer edinememiştir.

İncir üretiminde, dünya ikincisi olan Mısır'da 2015 ve 2017 üretim sezonunda, Fas ve Cezayir'de 2016 üretim sezonunda, İran'da 2015 ve 2016 üretim sezonunda iklim koşulları nedeniyle üretimin bir önceki sezona göre düştüğü görülmektedir (Tablo 2).

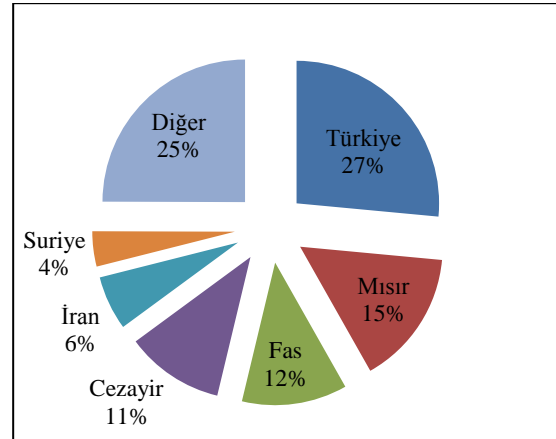
Tablo 2. Dünya İncir Üretimi (Bin Ton)

Ülkeler	2000	2004	2008	2012	2014	2015	2016	2017
Türkiye	240	275	205	275	300	301	305	306
Mısır	188	160	304	171	176	172	184	177
Fas	68	60	70	103	127	150	60	138
Cezayir	54	65	79	110	129	139	120	129
İran	57	81	57	67	84	71	70	71
Suriye	44	37	40	41	35	42	43	43
İspanya	56	41	31	23	29	26	46	36
ABD	51	46	39	32	30	29	30	28
Brezilya	17	27	23	28	28	29	27	26
Diğer	221	223	208	206	208	212	197	199
Dünya	997	1.015	1.055	1.056	1.146	1.171	1.081	1.153

Kaynak: FAO, Erişim Tarihi: 20.12.2018

Şekil 3. Dünya İncir Üretimi (Bin Ton), Kaynak: FAO

Şekil 4. Dünya İncir Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı (2017), Kaynak: FAO

Dünya kuru incir üretimi 2009/2010 üretim sezonunda 110 bin ton iken, 2016/2017 üretim sezonunda %16,4 oranında artarak 128 bin tona ulaşmıştır.

Yıllara göre değişmekle birlikte yaklaşık olarak (2009/2010 ve 2016/2017 yılları) ortalama 115 bin ton kuru incir üretimi gerçekleşmektedir. 2016/2017 üretim sezonunda dünya kuru incir üretiminin %56,3'ünü gerçekleştiren Türkiye 72 bin ton ile ilk sırada yer alırken, %23,4'ünü gerçekleştiren İran 30 bin ton ile ikinci sırada ve %7'sini gerçekleştiren ABD 9 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu üç ülke dünya kuru incir üretiminin %87'sini gerçekleştirmektedir. Son üç yılda dünya kuru incir üretimi artmış olmakla birlikte, yıllar itibarıyla toplam üretimde çok büyük farklılıkların olmadığı, birbirine yakın değerlerde üretim yapıldığı görülmektedir.

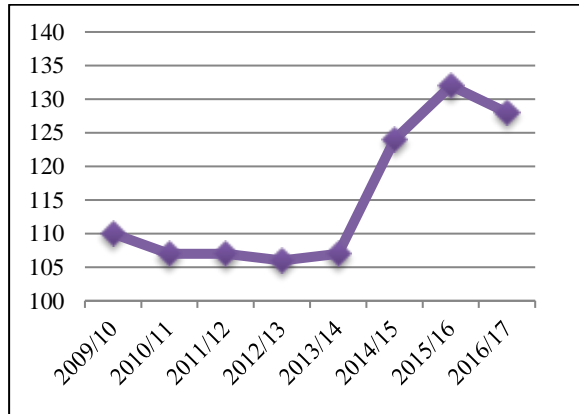
Türkiye gerek incir, gerekse kuru incir üretimi bakımından ilk sırada yer almakta, ayrıca sektörün en kaliteli üretim yapan üretici ülkesi konumunda bulunmaktadır. Dünya incir üretiminde ikinci sırada yer alan Mısır ise, üretimin daha çok taze olarak değerlendirilmesi ve iç pazarda tüketim nedeniyle dünya kuru incir üretiminde önemli bir paya sahip olamamaktadır (GTB, 2018).

Kuru incir üretiminde lider olan Türkiye’de 2011/2012 ve 2016/2017 üretim sezonunda, İran’da 2012/2013, ABD’de 2010/2011, 2012/2013, 2014/2015 üretim sezonlarında bir önceki sezona göre düşüş olduğu görülmektedir. Bu düşüşü etkileyen nedenlerden birinin de söz konusu yıllarda yaşanan kuraklık olduğu düşünülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Dünya Kuru İncir Üretimi (Bin Ton)

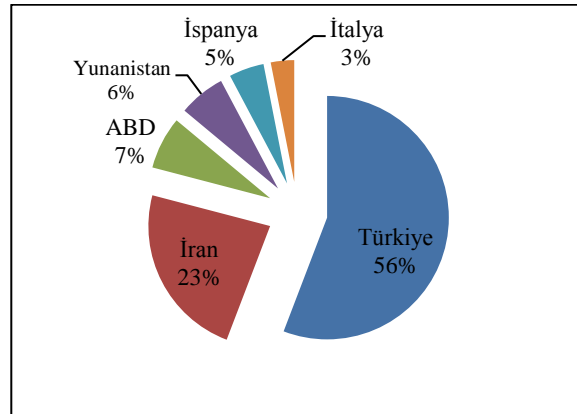
Ülkeler	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Türkiye	57	59	56	57	62	70	75	72
İran	23	23	23	22	22	30	30	30
ABD	12	10	11	9	10	9	9	9
Yunanistan	9	8	8	8	6	7	8	8
İspanya	5	5	5	6	5	5	6	6
İtalya	4	4	5	4	2	3	4	4
Dünya	110	107	107	106	107	124	132	128

Kaynak: GTB, 2017; GTB, 2018, Erişim Tarihi:20.12.2018

Şekil 5. Dünya Kuru İncir Üretimi (Bin Ton)

Kaynak: GTB, 2017; GTB, 2018.

Şekil 6. Dünya Kuru İncir Üretimine Ülkelerine Göre Dağılımı (2017), Kaynak: GTB, 2018

2.3. Dış Ticaret

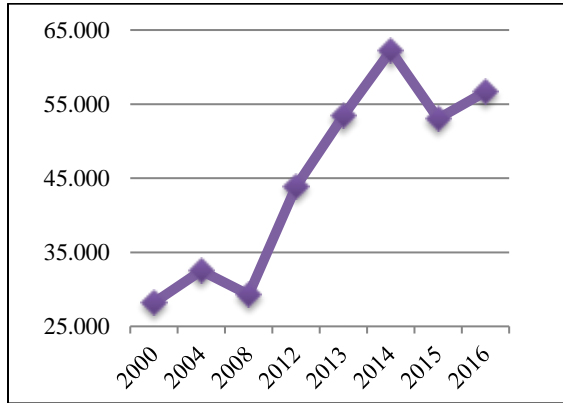
2.3.1. İthalat

Dünya taze incir ithalat durumu 2000-2016 dönemi itibarıyla incelendiğinde; yıllık ortalama %6,3'lük artış olduğu ve 2000 yılında 28 bin 206 ton olan incir ithalatının 2016 yılında 56 bin 669 tona yükseldiği görülmektedir. Fransa ve Almanya'nın en önemli ithalatçıları olduğu göze çarpmaktadır. Bu iki ülkenin toplam ithalattan aldıkları pay %26 düzeyindedir. 2016 yılında dünya taze incir ithalatının; %14,4'ü Fransa (8 bin 277 ton), %11,8'i Almanya (6 bin 678 ton), %10,7'si Avusturya (6 bin 54 ton) tarafından gerçekleştirilmiştir (Tablo 4).

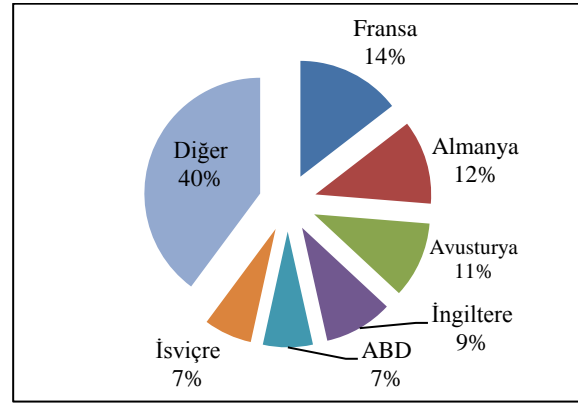
Tablo 4. Ülkelere Göre Taze İncir İthalatı (Ton)

Ülkeler	2000	2004	2008	2012	2013	2014	2015	2016
Fransa	5.091	6.801	6.333	6.181	8.279	7.666	7.536	8.277
Almanya	2.837	3.825	2.853	6.798	7.280	8.282	7.827	6.678
Avusturya	2.067	5.449	5.299	5.892	5.268	6.062	5.767	6.054
İngiltere	1.205	1.499	1.667	2.150	2.919	3.235	3.884	5.450
ABD	427	389	1.652	1.459	2.196	4.165	1.501	3.961
İsviçre	841	882	1.159	3.818	4.134	4.196	3.688	3.820
B.A.E.	13	521	0	29	29	3.210	2.720	2.997
Belçika	1.133	1.879	1.286	1.896	1.942	2.052	1.724	2.005
Kanada	1.239	1.206	2.038	1.918	2.092	2.409	1.749	1.987
Diğer	13.353	10.069	7.004	13.732	19.281	20.944	16.658	15.440
Dünya	28.206	32.520	29.291	43.873	53.420	62.221	53.054	56.669

Kaynak: FAO, Erişim Tarihi: 20.12.2018

Şekil 7. Dünya Taze İncir İthalatı (Ton), Kaynak: FAO.

Şekil 8. Dünya Taze İncir İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016), Kaynak: FAO

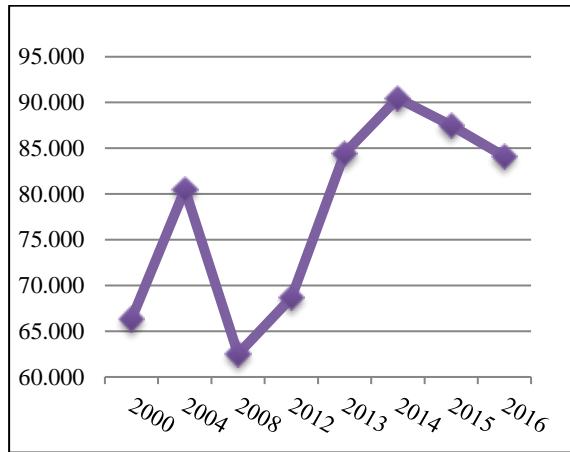
Dünya kuru incir ithalatında Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere ve Hollanda gibi AB ülkeleri en büyük alıcılar olup, toplam ithalatın %35,8'i bu beş ülke tarafından gerçekleştirilmektedir. Dünya kuru incir ithalat durumu 2000-2016 dönemi itibarıyla incelendiğinde; yıllık ortalama %1,7'lik artış olduğu ve 2000 yılında 66 bin 333 ton olan kuru incir ithalatının 2016 yılında 84 bin 97 tona yükseldiği görülmektedir.

2016 yılında dünya kuru incir ithalatının; %12,6'si Fransa (10 bin 564 ton), %10'unu Hindistan (8 bin 411 ton), %9,9'u Almanya (8 bin 328 ton) ve %8,6'sı ABD (7 bin 240 ton) tarafından gerçekleştirilmiştir (Tablo 5).

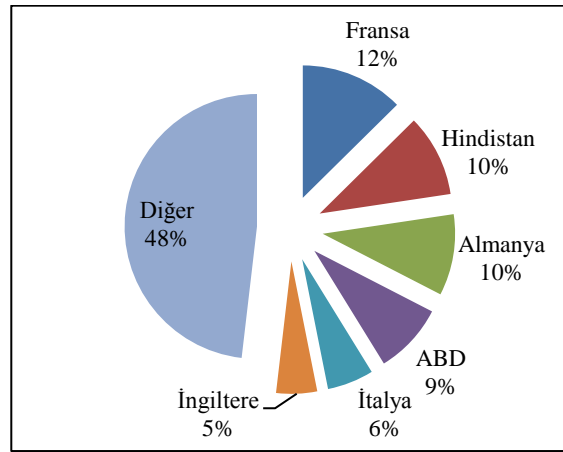
Tablo 5. Ülkelere Göre Kuru İncir İthalatı (Ton)

Ülkeler	2000	2004	2008	2012	2013	2014	2015	2016
Fransa	7.375	9.155	7.366	8.671	9.529	9.626	9.340	10.564
Hindistan	1.816	3.239	4.633	2.109	9.198	9.525	10.927	8.411
Almanya	9.531	9.706	7.889	7.760	8.662	8.356	7.890	8.328
ABD	3.817	4.420	3.283	3.971	7.043	6.792	7.292	7.240
İtalya	6.089	5.795	3.498	3.944	4.425	4.173	5.206	4.749
İngiltere	2.295	2.709	2.654	1.943	2.980	3.452	5.377	4.185
Avusturya	1.075	1.480	1.018	1.334	1.482	2.164	2.433	2.481
Çin	6.186	5.081	787	1.328	1.676	2.273	2.148	2.297
Hollanda	1.281	1.499	882	2.860	2.654	5.608	2.281	2.288
Diğer	26.868	37.401	30.495	34.758	36.819	38.503	34.613	33.554
Dünya	66.333	80.485	62.505	68.678	84.468	90.472	87.507	84.097

Kaynak: FAO, Erişim Tarihi: 20.12.2018

Şekil 9. Dünya Kuru İncir İthalatı (Ton), Kaynak: FAO.

Şekil 10. Dünya Kuru İncir İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016), Kaynak: FAO.

2.3.2. İhracat

Dünya taze incir ihracat durumu 2000-2016 dönemi itibarıyla incelendiğinde; yıllık ortalama %7,3'lük artış olduğu ve 2000 yılında 11 bin 50 ton olan incir ihracatının 2016 yılında 23 bin 873 tona yükseldiği görülmektedir. 2016 yılında ihracata konu olan taze incir miktarı incir üretiminin %2,2'sini oluşturmuştur. Aynı yıl dünya taze incir ihracatının; %20,2'si Avusturya (4 bin 819 ton), %13'ü İtalya (3 bin 102 ton), %10,7'si İspanya (2 bin 545 ton) tarafından gerçekleştirilmiştir (Tablo 6).

Dünya kuru incir üretiminin %15-20'si üretici ülkeler tarafından tüketilmekte olup, üretici ülkelerin iç tüketiminden arta kalan kısım ise, ihracata konu olmaktadır (GTB, 2018). Dünyada yıllara göre değişmekle birlikte, yılda yaklaşık 86 bin ton (2000-2016 yılları ortalaması) kuru incir ihracatı yapılmaktadır. 2016 yılında dünya kuru incir ihracatının %67'si Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkiye en fazla kuru incir ihracatı yapan ülke konumunda olup, 2016 yılında 69 bin 683 ton kuru incir ihracatı gerçekleştirmiştir. Türkiye'yi sırasıyla Afganistan, ABD, İspanya ve Yunanistan takip etmektedir (Tablo 7).

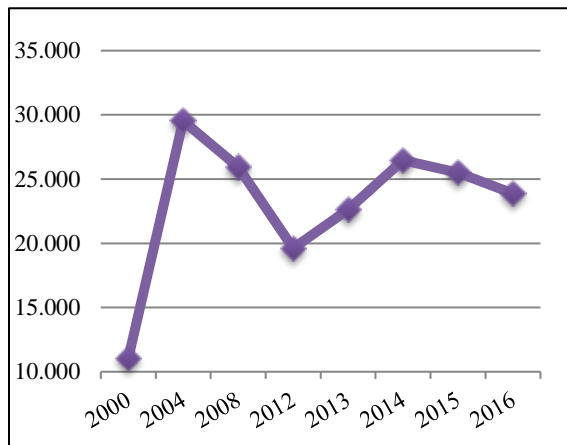
Dünya kuru incir ihracat durumu 2000-2016 dönemi itibarıyla incelendiğinde; yıllık ortalama %2,1'lik artış olduğu ve 2000 yılında 78 bin 797 ton olan kuru incir ihracatının 2016 yılında 104 bin

757 tona yükseldiği görülmektedir. Türkiye dünya kuru incir ihracat miktarı 2008, 2014 ve 2015 yıllarında bir önceki yıla göre azalmıştır (Tablo 7).

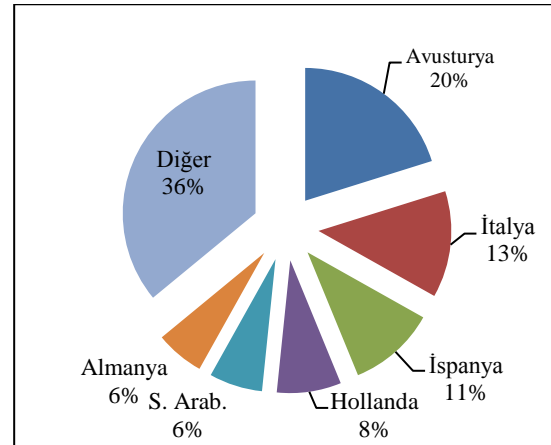
Tablo 6. Ülkelere Göre Taze İncir İhracatı (Ton)

Ülkeler	2000	2004	2008	2012	2013	2014	2015	2016
Avusturya	1.870	5.523	4.640	5.170	4.763	5.264	4.959	4.819
İtalya	1.390	2.041	2.072	2.197	3.115	3.067	3.730	3.102
İspanya	1.818	1.774	1.926	2.559	2.868	3.359	3.288	2.545
Hollanda	1.066	2.497	2.133	2.238	2.090	2.075	2.313	1.872
S. Arab.	0	219	46	175	0		76	1.550
Almanya	284	324	435	1.770	1.912	1.893	2.097	1.415
Brezilya	707	910	1.645	1.632	1.368	1.347	1.365	1.191
Meksika	272	36	5	26	856	752	905	1.125
Fransa	481	739	957	822	976	830	1.079	804
Diğer	3.162	15.466	12.095	3.036	4.682	7.890	5.686	5.450
Dünya	11.050	29.529	25.954	19.625	22.630	26.477	25.498	23.873

Kaynak: FAO, Erişim Tarihi:20.12.2018

Şekil 11. Dünya Taze İncir İhracatı (Ton), Kaynak: FAO.

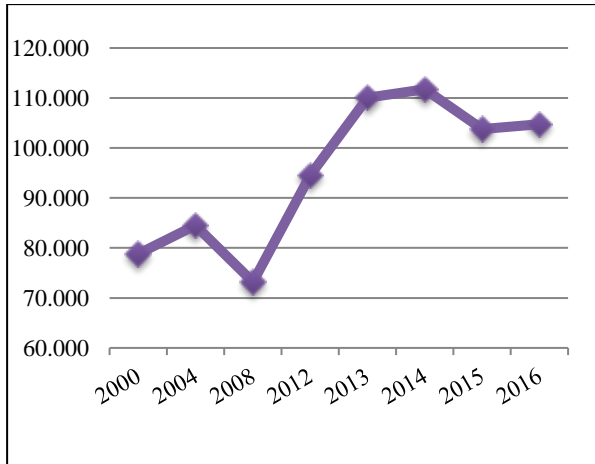

Şekil 12. Dünya Taze İncir İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016), Kaynak: FAO.

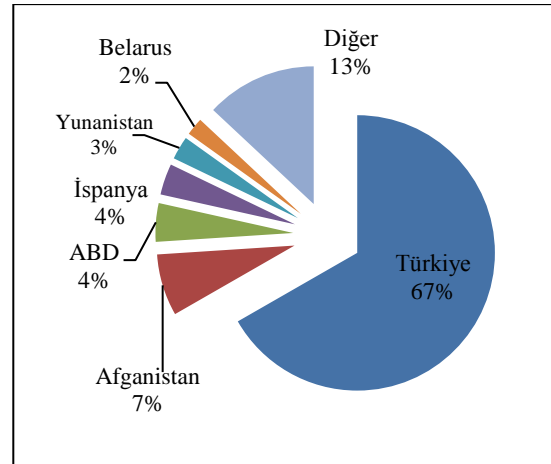
Tablo 7. Ülkelere Göre Kuru İncir İhracatı (Ton)

Ülkeler	2000	2004	2008	2012	2013	2014	2015	2016
Türkiye	43.066	49.074	33.123	63.970	76.268	73.457	67.186	69.683
Afganistan	1.750	2.702	4.491	3.068	6.502	9.221	6.246	7.585
ABD	2.649	3.835	4.132	6.235	4.596	6.847	4.539	4.721
İspanya	2.856	3.377	3.509	2.532	3.083	3.323	3.523	3.819
Yunanistan	4.210	2.831	1.239	2.925	3.305	2.958	3.491	2.855
Belarus						1.052	438	2.177
Almanya	1.597	1.410	1.596	2.508	2.568	2.322	1.768	1.936
Avusturya	163	558	449	1.479	1.351	845	858	1.784
Hollanda	631	785	560	1.815	1.654	1.041	1.362	1.742
Diğer	21.875	19.936	24.096	10.011	10.721	10.676	14.361	8.455
Dünya	78.797	84.508	73.195	94.543	110.048	111.742	103.772	104.757

Kaynak: FAO, Erişim Tarihi: 20.12.2018

Şekil 13. Dünya Kuru İncir İhracatı (Ton), Kaynak: FAO.

Şekil 14. Dünya Kuru İncir İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (2016), Kaynak: FAO.

2.4. Fiyatlar

Dünya taze incir üretici fiyatlarına bakıldığında; incir üretici fiyatlarının en yüksek olduğu ülke Malta olup, FAO verilerine göre 2017 yılında incir üretici fiyatının 3,57 \$/kg olduğu görülmektedir. İsrail, Bosna Hersek, Portekiz, Kıbrıs ve Yunanistan aynı yıl için üretici fiyatları yüksek ülkeler arasında yer almaktadır.

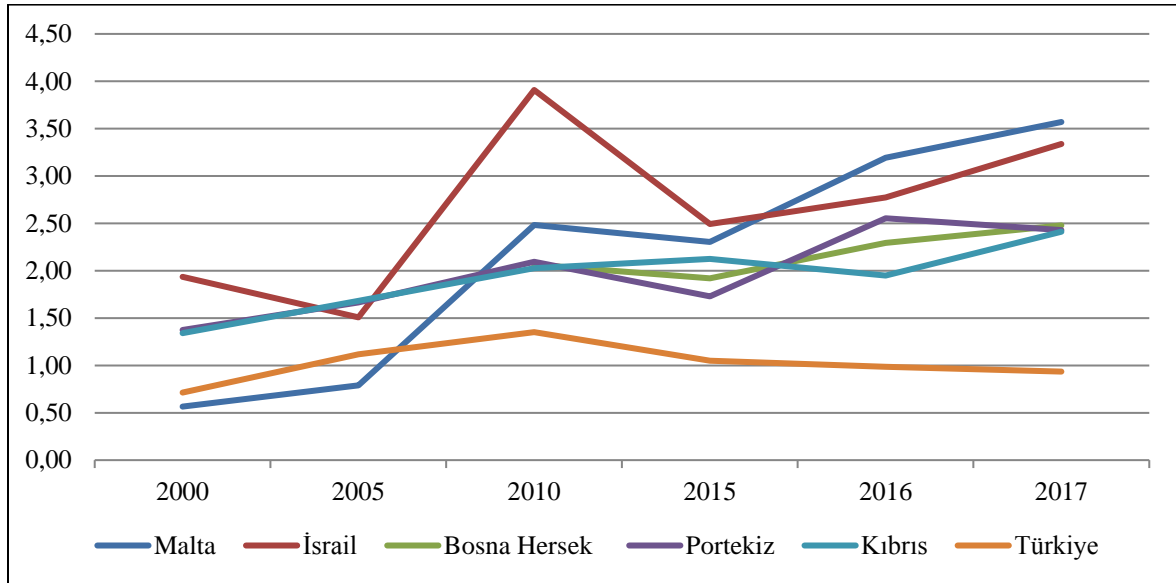
2000-2017 yılları arasında ülkelere göre incir üretici fiyatları incelendiğinde, 2000 yılında 0,57 \$/kg olan Malta incir fiyatının 2017 yılında yaklaşık 5,3 kat artarak 3,57 \$/kg'a ulaştığı görülmektedir. Aynı dönemde incir fiyatlarında en çok artışın görüldüğü diğer ülkeler Arnavutluk, Peru, Hırvatistan ve G. Afrika'dır (Tablo 8).

Tablo 8. Ülkelere Göre İncir Üretici Fiyatları (\$/Kg)

Ülkeler	2000	2005	2010	2015	2016	2017
Malta	0,57	0,79	2,48	2,30	3,19	3,57
İsrail	1,94	1,51	3,91	2,49	2,77	3,34
Bosna Hersek	-	-	2,06	1,92	2,29	2,48
Portekiz	1,37	1,66	2,09	1,73	2,55	2,43
Kıbrıs	1,34	1,68	2,03	2,13	1,95	2,41
Yunanistan	1,37	2,11	3,60	2,02	2,23	2,27
Hırvatistan	0,83	0,94	1,48	1,63	2,27	2,11
G. Afrika	0,90	2,19	2,08	1,55	1,48	2,11
Şili	-	-	-	1,84	2,11	1,81
İspanya	1,45	1,57	1,76	1,31	1,52	1,40
Irak	-	-	-	1,11	1,21	1,15
Türkiye	0,71	1,12	1,35	1,05	0,99	0,93
Arnavutluk	0,29	0,61	0,55	0,70	0,72	0,91
Fas	-	-	0,84	0,99	1,23	0,87
Peru	0,26	0,24	0,50	0,54	0,65	0,70

Kaynak: FAO, Erişim Tarihi:20.12.2018

İncir üretiminin en fazla yapıldığı ülke olan Türkiye’de fiyatlar 2017 yılında 2000 yılına göre yaklaşık %30,9 oranında artış göstererek 0,93 \$/kg’a ulaşmıştır (Şekil 15).

Şekil 15. Bazı Ülkelere Göre Taze İncir Üretici Fiyatları (\$/Kg), Kaynak: FAO.

3.TÜRKİYE’DE DURUM

3.1. İncir Hasat Edilen Alan ve Üretim

İncir, Akdeniz kıyı meyvesi olup, Türkiye’de hemen her bölgede yetiştirilmekle birlikte, yetişmesi açısından en uygun ekolojik koşullara; Ege Bölgesi’ndeki Büyük ve Küçük Menderes Havzaları sahiptir. Çeşit zenginliğinin en fazla olduğu yerler de bu bölgelerdir. Ege Bölgesi dışında üretilen incirler taze olarak, Ege Bölgesi’nde üretilen incirlerin büyük bölümü ise kurutulularak değerlendirilmektedir. Türkiye’de birçok incir çeşidi yetiştirilmesine rağmen, özellikle Ege Bölgesi’nde, İzmir ve Aydın civarında yetişen ve toplam üretimin %90’ından fazlasını oluşturan “Sarı Lop” adlı incir çeşidi, büyüklüğü, tadı, etli oluşu, açık rengi ve yumuşak kabuğu ile dünyada kurutmaya en uygun türlerden biri olarak kabul edilmektedir (STB, 2010; TCEB, 2017). Bursa Siyahı (Dürdane inciri), Göklop, Yeşilgüz, Morgüz ve Bardacık da yetiştiriciliği yapılan diğer önemli çeşitler arasında yer almaktadır (STB, 2010).

TÜİK verilerine göre 2017 yılında Türkiye’de incir hasadı gerçekleştirilen alan 50 bin 330 ha’dır. Aynı yılın verilerine göre 305 bin 689 ton incir üretimi gerçekleşmiştir. 2000-2017 dönemine ilişkin toplam incir meyvelik alanı, üretim miktarı ve verim düzeyleri incelendiğinde; meyvelik alanlarının yılda ortalama %0,2 oranında arttığı, buna karşılık son yıllarda bir değişme olmamakla birlikte, ağaç başına ortalama verimde yıllık %0,9’luk artış olduğu ve incir üretim miktarının da %1,6 oranında arttığı görülmektedir (Tablo 9).

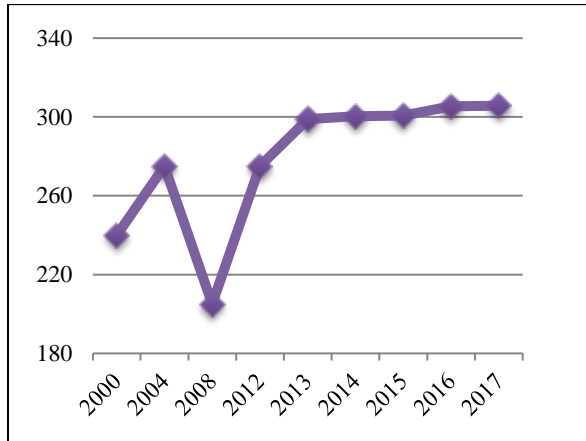
Tablo 9. Türkiye İncir Üretim Alanı, İncir Üretimi ve Verim

Yıllar	Toplu meyveliklerin alanı (Bin Dekar)	Üretim (Bin Ton)	Ağaç başına ortalama verim (Kg)
2000	483.000	240.000	27
2004	505.000	275.000	28
2008	474.492	205.067	22
2012	491.752	275.002	29
2013	494.011	298.914	31
2014	494.642	300.282	31
2015	497.181	300.600	31
2016	499.868	305.450	31
2017	503.304	305.689	31

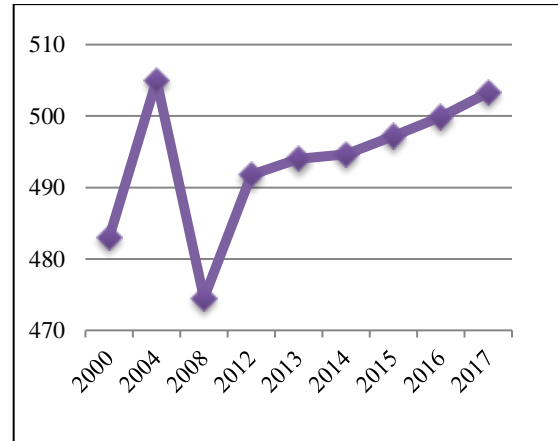
Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi:20.12.2018

2008 yılında mevsim yağışlarının yetersiz olması ve kuraklıktan dolayı ağacın meyveyi tam anlamıyla besleyememesi nedeniyle üretimde gerileme olmuştur. İncir veriminde herhangi bir sorun olmaksızın, incirlerin ilekleme döneminde maruz kaldığı iklim şartları sonucu özellikle taban arazilerin büyük çoğunluğunda iç çürüklüğü (ekşime) hastalığı ve bu sebepten dolayı kalite düşüklüğü görülebilmektedir (STB, 2010). Türkiye’de 2012 yılından itibaren üretim artış göstermeye başlamış, 2016 ve 2017 yıllarında incir üretimi son yılların en yüksek değerlerine ulaşmıştır.

2017 yılında 2000 yılına göre meyve veren yaşta ağaç sayısı %8,7 ve toplam ağaç sayısı %10 oranında artarken; verim yaklaşık %14,8 oranında artış göstermiş ve verimdeki artışın da etkisi ile incir üretiminde %27,4 oranında artış gerçekleşmiştir (Tablo 10).

Şekil 16. Türkiye İncir Üretimi (Bin Ton), Kaynak: TÜİK.

Şekil 17. Türkiye İncir Üretim Alanı (Bin Dekar), Kaynak: TÜİK.

Tablo 10. Türkiye İncir Toplu Meyveliklerin Alanı, Meyve Veren, Vermeyen ve Toplam Ağaç Sayısı

Yıllar	Toplu Meyveliklerin Alanı (Bin Dekar)	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Bin Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Bin Adet)	Toplam Ağaç Sayısı (Bin Adet)
2000	483	8.950	820	9.770
2004	505	9.700	815	10.515
2008	474	9.271	823	10.095
2012	492	9.456	933	10.389
2013	494	9.647	859	10.507
2014	495	9.747	927	10.674
2015	497	9.747	938	10.685
2016	500	9.713	983	10.696
2017	503	9.730	1.019	10.749

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 20.12.2018

Türkiye’de en geniş incir meyvelik alanlarına 45 bin 84 ha ile Ege Bölgesi sahiptir. Bu bölgeyi 2.188 ha ile Doğu Marmara Bölgesi ve 1.245 ha ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi izlemektedir. Meyvelik alanı bakımından ilk sırada yer alan Ege bölgesi, 232 bin ton üretim gerçekleştirerek yine ilk sırada yer almaktadır. 27 bin ton üretimle Doğu Marmara onu takip etmektedir. Güney Doğu Anadolu Bölgesi meyvelik alanı fazla olmakla birlikte verim düşüklüğü nedeniyle üretimde Akdeniz Bölgesi’nin gerisinde kalmaktadır. Bölgeler arasında birim alandan elde edilen verim farklılık göstermektedir. En verimli meyvelik alan Doğu Marmara, Batı Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde yer almaktadır (Tablo 11). Ege Bölgesi üretimi toplam üretim miktarının %75,8 gibi önemli bir oranına sahiptir. Ancak bu oranın 2016 yılında 2015 yılına göre (%76,4) biraz daha düşük olduğu görülmektedir (TÜİK, 2018).

İncir üretimi bakımından Aydın, İzmir, Bursa ve Mersin önde gelen iller arasında yer almaktadır. 2017 yılında Aydın (%60,7), İzmir (%13,9) ve Bursa (%8,3) olmak üzere Türkiye incir üretiminin %82,9’u bu üç ilden sağlanmıştır (Ek Tablo 1).

Tablo 11. Türkiye’de Bölgelere Göre İncir Üretim Alanı, Üretim ve Verimi (2016)

Bölgeler	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Üretim (Ton)	Üretim (%)	Ağaç başına Ortalama Verim(Kg)
Ege	450.842	231.591	75,82	29
Doğu Marmara	21.884	27.136	8,88	70
Akdeniz	11.257	23.089	7,56	38
Güneydoğu Anadolu	12.445	7.480	2,45	27
Batı Marmara	2890	5.052	1,65	37
Batı Karadeniz	441	4.907	1,61	28
Doğu Karadeniz	51	4.703	1,54	25
Batı Anadolu	10	722	0,24	43
Ortadoğu Anadolu	46	608	0,20	24
İstanbul	0	140	0,05	22
Kuzeydoğu Anadolu	2	22	0,01	7

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 20.12.2018

3.2. Tüketim

Türkiye’de üretilen incirin %30’u taze olarak iç pazarda, %70’i kuru incir olarak hem dış hem de iç pazarda tüketilmektedir. Kişi başına düşen taze incir tüketimi, 400-600 gram civarında iken, kuru incirin kişi başına yıllık tüketimi tahminen 200-250 gram civarındadır. Taze ve kuru incir tüketimi henüz arzu edilen seviyeye ulaşmamış olmakla birlikte bu miktarın artırılması, ülke nüfusunun gerek yeterli ve dengeli beslenmesi, gerekse piyasalarda dengenin sağlanması bakımından önem taşımaktadır (GTB, 2018).

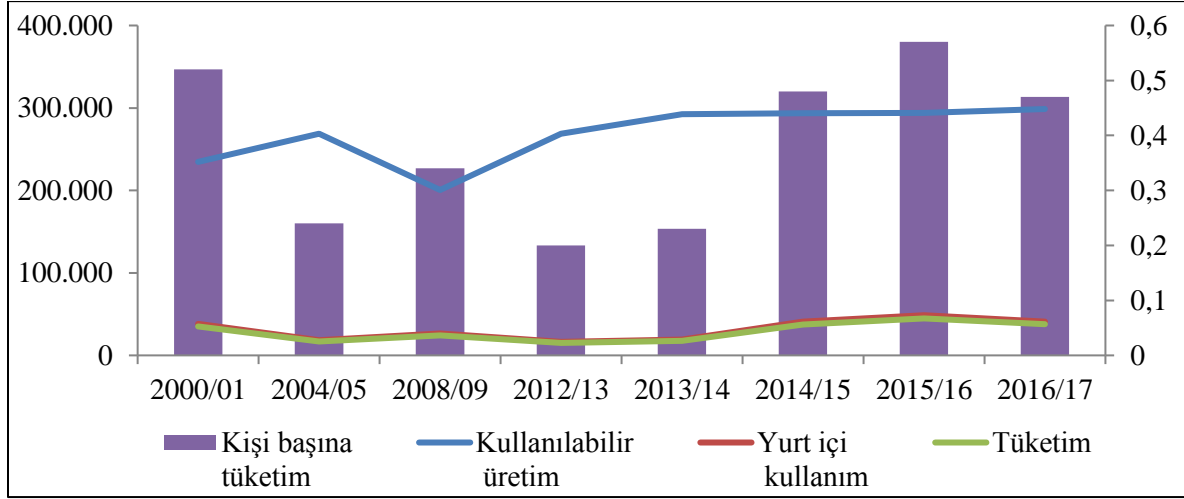
Türkiye’de tüketilen incir miktarı 2017 yılında 2000 yılına göre yaklaşık %7,7 oranında artış göstererek 38 bin tona ulaşmıştır. Türkiye’de kişi başı incir tüketimi ise aynı süreçte yaklaşık %9,6 oranında azalarak 0,47 kg’a gerilemiştir (Tablo 12).

Tüm dünyada tüketici tercihleri giderek hassaslaşmakta ve sağlıklı gıdalar pazarı gelişme göstermektedir. Bu gelişmelere paralel olarak Türkiye’de ve dünyada kuru incir tüketiminde, talep artışı yaşanmaktadır. Buna ek olarak Noel, Ramazan ve aşure ayı gibi özel dönemlerde de kuru incir talebinde belirgin artışlar yaşandığı belirtilmektedir (TCEB, 2014; TCEB, 2017).

Tablo 12. Türkiye İncir Üretim ve Tüketim Miktarları

Piyasa yılı	Kullanılabilir üretim (Ton)	Yurt içi kullanım(Ton)	Tüketim (Ton)	Kişi başına tüketim (Kg)
2000/01	234.720	38.130	35.080	0,52
2004/05	268.950	18.264	16.803	0,24
2008/09	200.556	26.463	24.346	0,34
2012/13	268.952	16.404	15.092	0,20
2013/14	292.338	19.180	17.646	0,23
2014/15	293.676	40.754	37.493	0,48
2015/16	293.987	48.684	44.789	0,57
2016/17	298.730	41.068	37.783	0,47

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 20.12.2018

Şekil 18. Türkiye İncir Üretim ve Tüketim Miktarları, Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi:02.01.2019

3.3. Dış Ticaret

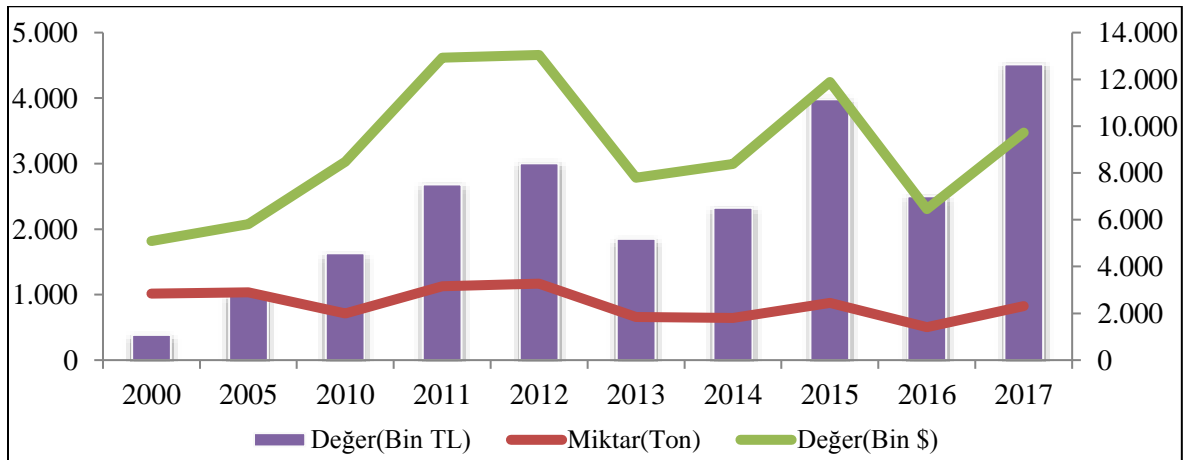
Türkiye’de incir dış ticareti taze incir ve kuru incir olarak yapılmaktadır. Türkiye; dünyada önemli incir üreticisi ülkeler arasında yer almasına rağmen, dünya piyasalarında kuru incir ile daha çok yer almakta, taze incir dış ticareti ise üretimin küçük bir bölümünü oluşturmaktadır.

3.3.1. İthalat

Türkiye taze incir ithalatı hemen hemen hiç yapılmamakla birlikte, 2014 yılında Rusya’dan yaklaşık 78 bin dolar karşılığı 16 ton incir ithalatı yapılmıştır.

Türkiye, kuru incir üretiminde kendine yeterli ve dünya ticaretinde net ihracatçı bir ülke olup, ihracata kıyasla, ithalatı yok denecek kadar azdır. 2017 yılında Almanya, Meksika, Fransa ve ABD’den yaklaşık 521 ton dolayında kuru incir ithal edilmiştir. Aynı yılın verilerine göre Türkiye 3 milyon 473 bin dolar karşılığında, yaklaşık 824 ton kuru incir ithalatı gerçekleştirmiştir (Tablo 13).

Türkiye kuru incir ithalat durumu yıllar itibarıyla değişim göstermekle birlikte, 2000-2017 dönemi incelendiğinde, yıllık ortalama %1,1’lik bir azalma olduğu ve 2000 yılında 1.015 ton olan kuru incir ithalatının 2017 yılında 824 tona gerilediği görülmektedir (Şekil 19).

Şekil 19. Türkiye Yıllara Göre Kuru İncir İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL), Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 02.01.2019

3.3.2 İhracat

Türkiye taze incir ihracatında son yıllarda artış görülmektedir. Özellikle Bursa Siyahı taze incir ihracatında söz sahibi olan bir çeşittir. Ancak, incirin yola dayanımı azdır. Bu da ihracatının Uzakdoğu ülkeleri gibi mesafenin fazla olduğu yerlere yönelmesinde engel teşkil etmektedir (Şahin, 2015). 2017 yılında 45 milyon 832 bin dolar karşılığı 15 bin 969 ton taze incir ihracatı gerçekleşmiştir. Ülkelere göre taze incir ihracatına bakıldığında 2017 yılında ihracatın en fazla yapıldığı ülkenin Almanya olduğu görülmektedir. Hollanda, İngiltere ve Rusya ihracatın fazla yapıldığı diğer ülkeler arasında yer almaktadır (Tablo 14). Türkiye taze incir ihracat durumu 2000-2017 dönemi itibarıyla incelendiğinde; yıllık ortalama %9,4'lük artış olduğu ve 2000 yılında 6 bin 140 ton olan taze incir ihracatının 2017 yılında 15 bin 969 tona yükseldiği görülmektedir (Şekil 20).

Dünya kuru incir ihracatında ilk sırada yer alan ve dünya ihracatının önemli bir bölümünü karşılayan Türkiye, 2017 yılında 252 milyon 842 bin dolar karşılığında, yaklaşık 63 bin 333 ton kuru incir ihracatı gerçekleştirmiştir. 2017 yılında kuru incir ihracatında yer alan başlıca ülkeler; Fransa, ABD, Almanya ve İngiltere'dir. İhracatımızın önemli bir kısmı AB ülkelerine yapılmaktadır. Son yıllarda en fazla kuru incir ihracatının yapıldığı yıl 2017 olmuştur (Tablo 15).

Mevsim şartlarına bağlı olarak kuru incirlerde, hastalık ve kalite düşüklüğü meydana gelebilmekte, bu da üretim ve ihracatı olumsuz etkilemektedir. Üretim düşüşünün olduğu yıllarda ihracat da azalmaktadır. Bu durumda ihracat gelirlerini artırmak için fiyatların yükseltilmesi yoluna gidilmektedir. İhracatta bir önceki iş yılından devreden stoklarda yer almaktadır. Bu durumun ise bazı yıllarda ihracat miktarlarının üretim miktarlarından fazla olmasına neden olduğu belirtilmektedir (STB, 2010).

Türkiye kuru incir ihracatı miktar ve değer açısından incelendiğinde; toplam ihracatın %85-95'ini kuru incir (ekstra, I, II ve natürel sınıfı incirler), %5-9'unu incir ezmesi, %1-2'sini kıyılmış incir ve %0,5-1'ini de hurda sınıfı incirlerin oluşturduğu belirtilmektedir (GTB, 2018).

Kuru incir ihracatçıları çoğunlukla, üretiminde önemli bir bölümünün yapıldığı Ege Bölgesi'nde bulunmaktadır. Bu firmalar kuru incirin yanı sıra diğer kuru meyve ürünlerinin (kuru kayısı, kuru üzüm gibi) de ticaretini yapmaktadırlar (TCEB, 2017). Türkiye kuru incir ihracat durumu 2000-2017 dönemi itibarıyla incelendiğinde; yıllık ortalama %4,2'lik artış olduğu ve 2000 yılında 36 bin 926 ton olan kuru incir ihracatının 2017 yılında 63 bin 333 tona yükseldiği görülmektedir. Son beş yıldır (2013-2017) Türkiye yılda ortalama 57 bin ton kuru incir ihracatı gerçekleştirmiştir (Şekil 21).

Tablo 13. Türkiye Ülkelere Göre Kuru İncir İthalatı (M:Ton, Değer: Bin TL, Bin \$)

Ülkeler	2013			2014			2015			2016			2017		
	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$
Almanya	173	1.333	711	176	2.065	958	72	1.011	379	198	3.045	1.013	166	2.742	747
Meksika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	144	760	208
Fransa	73	630	342	90	734	337	88	1.023	382	91	1.190	393	116	1.572	434
ABD	0	0	0	67	608	284	122	1.740	654	18	262	84	95	1.335	372
İsviçre	59	519	282	24	272	127	35	531	202	6	50	17	95	2.132	596
Mısır	35	198	106	12	108	50	0	0	0	27	313	104	28	415	117
İsveç	7	44	24	1	13	6	0	0	0	0	0	0	24	449	127
Slovakya	0	0	0	0	0	0	21	221	94	16	230	79	23	350	90
İtalya	69	477	262	68	710	320	86	1.078	409	5	58	20	21	470	126
Hollanda	35	259	134	23	152	70	28	378	146	35	312	108	20	372	100
Diğer	208	1.725	923	183	1.850	843	424	5.167	1.980	106	1.543	488	94	2.041	557
Toplam	658	5.184	2.784	644	6.513	2.994	876	11.150	4.248	503	7.002	2.305	824	12.636	3.473

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi:04.12.2018

Tablo 14. Türkiye Ülkelere Göre Taze İncir İhracatı (M: Ton, Değer: Bin TL, Bin \$)

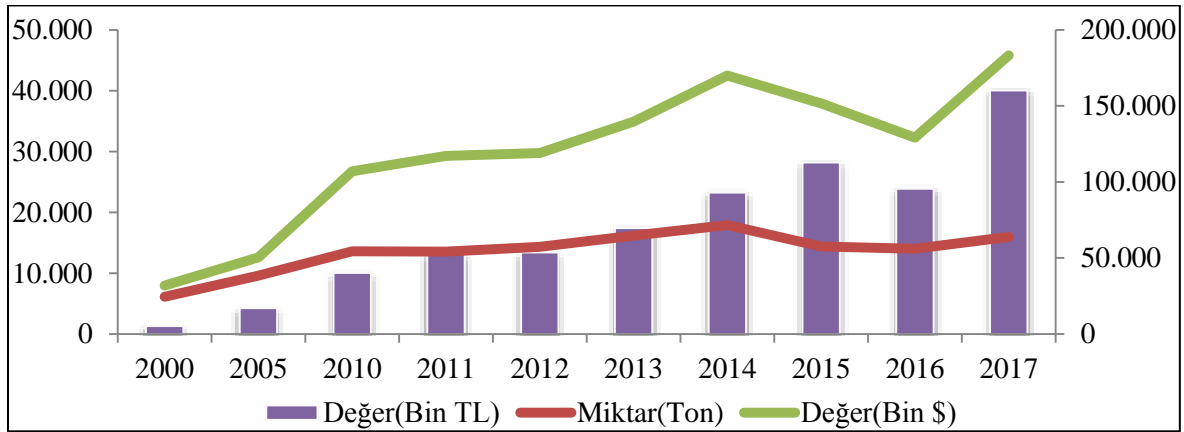
Ülkeler	2013			2014			2015			2016			2017		
	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$
Almanya	5.394	24.518	12.300	5.692	30.720	14.044	5.333	41.396	13.910	4.539	32.625	11.010	5.455	54.170	15.559
Hollanda	1.244	5.886	2.959	1.463	8.101	3.698	1.688	13.391	4.484	1.396	10.040	3.392	1.852	19.061	5.465
Birleşik Krallık	1.836	9.790	4.883	2.057	13.310	6.054	1.826	16.820	5.646	1.255	10.502	3.546	1.670	17.969	5.122
Rusya Fed.	1.608	5.083	2.550	1.603	6.169	2.813	670	3.264	1.103	692	3.250	1.097	1.399	8.852	2.538
Fransa	1.832	7.279	3.654	1.918	9.511	4.342	1.331	9.399	3.159	904	5.838	1.975	1.327	13.372	3.815
Avusturya	403	1.555	778	570	2.944	1.349	553	4.230	1.435	1.285	7.084	2.404	995	10.220	2.921
Hong Kong	92	1.138	568	107	1.301	595	235	2.307	787	428	6.559	2.205	668	11.535	3.256
İsviçre	733	3.403	1.709	699	3.938	1.807	490	4.083	1.388	500	3.019	1.020	507	5.330	1.527
Belçika	354	1.666	837	441	2.442	1.113	332	2.714	916	245	1.907	643	232	2.778	794
Polonya	148	640	321	307	1.701	776	360	3.600	1.212	330	2.297	777	226	2.943	840
Diğer	2.559	8.636	4.333	3.050	12.850	5.876	1.582	11.549	3.878	2.462	12.497	4.221	1.636	14.035	3.995
Toplam	16.203	69.595	34.891	17.907	92.987	42.466	14.401	112.751	37.917	14.036	95.617	32.291	15.969	160.267	45.832

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 04.12.2018

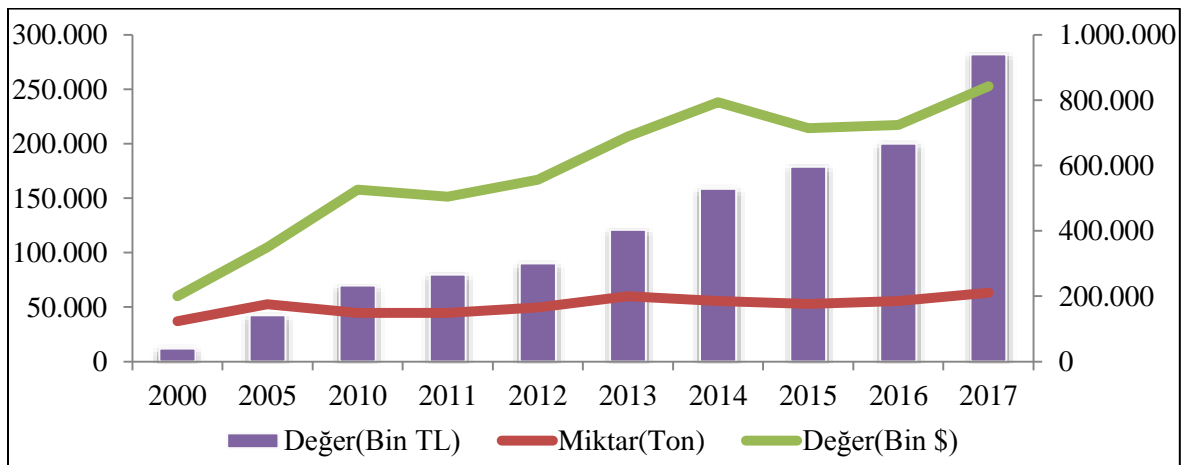
Tablo 15. Türkiye Ülkelere Göre Kuru İncir İhracatı (M: Ton, Değer: Bin TL, Bin \$)

Ülkeler	2013			2014			2015			2016			2017		
	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$	M	TL	\$
Fransa	8.456	60.713	31.389	8.127	77.399	34.815	7.695	92.410	33.652	8.584	105.551	34.449	8.313	132.880	35.784
ABD	3.865	28.749	14.661	4.663	45.732	20.787	4.168	54.398	19.303	4.624	64.923	21.513	7.988	118.773	31.972
Almanya	7.074	55.169	28.039	6.799	78.131	35.046	6.500	79.480	28.166	7.253	92.369	30.124	6.906	112.809	30.273
Bir. Krallık	1.506	10.142	5.239	1.557	14.647	6.647	1.669	21.654	7.959	1.529	20.354	6.683	3.248	32.789	8.902
Belarus	81	436	224	119	931	425	227	618	221	1.938	6.064	1.980	2.708	13.112	3.490
Vietnam	1.305	8.318	4.198	1.456	12.888	5.790	2.117	20.352	7.324	1.380	15.815	5.095	2.445	31.841	8.545
İtalya	3.327	23.738	11.850	2.827	31.353	13.914	3.486	39.670	13.763	2.973	39.028	12.602	2.142	41.482	11.064
İsviçre	1.866	15.571	8.000	1.961	23.571	10.508	1.419	19.659	7.079	1.822	27.898	9.073	1.737	37.952	10.159
Meksika	5	53	27	3	24	11	45	898	307	13	184	57	1.624	8.063	2.209
Hollanda	2.089	14.780	7.681	1.531	15.120	6.809	1.604	18.886	6.748	1.539	19.983	6.515	1.557	26.686	7.177
Diğer	30.490	185.352	95.340	26.508	229.003	103.321	23.855	248.586	89.741	23.993	274.603	89.120	24.665	384.137	103.266
Toplam	60.065	403.021	206.648	55.550	528.799	238.073	52.786	596.611	214.262	55.647	666.772	217.211	63.333	940.526	252.842

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 04.12.2018

Şekil 20. Türkiye Yıllara Göre Taze İncir İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL) Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 02.01.2019

Şekil 21. Türkiye Yıllara Göre Kuru İncir İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL) Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi:02.01.2019

3.4. Fiyatlar

2018 yılında 2011 yılına göre üretici açısından incir fiyatları incelendiğinde, incir fiyatının %90 oranında artarak 3,8 TL/kg'a ulaştığı görülmektedir. Aydın Ticaret Borsası'na göre kuru incir fiyatı aynı dönemde yaklaşık 4 kat artarak 2018 yılında 15,1 TL/kg'a ulaşmıştır (Tablo 16).

Tablo 16. Türkiye İncir Fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	İncir ¹	Aydın TB Kuru İncir ²
2011	2,0	3,3
2012	2,2	3,4
2013	2,2	4,1
2014	2,5	6,9
2015	2,7	7,3
2016	2,6	8,3
2017	3,2	11,9
2018	3,8	15,1

Kaynak: TÜİK; Aydın Ticaret Borsası. ¹TÜİK, Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi Ürün Fiyatları, İncir Temmuz, ağustos, eylül, ekim ayı ort. ²Aydın Ticaret Borsası Kuru İncir Dökme HMS Fiyatları.

Kuru incir üretim ve ihracatında lider olması bakımından Türkiye, dünya kuru incir fiyatlarını etkilemektedir (GTB, 2018). 2009/2010 sezonunda Türkiye ortalama ihraç fiyatı 3.365 \$/ton iken, dünya ortalama ihraç fiyatı da 3.660 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ortalama ihraç fiyatları dünya ortalama ihraç fiyatlarının gerisinde yer almaktadır. 2017/2018 sezonunda Türkiye ortalama ihraç fiyatı 4.961 \$/ton iken, dünya ortalama ihraç fiyatı 5.473 \$/ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 17).

2014/2015 sezonunda arz kaynaklı nedenlerden dolayı incirin ortalama ihraç fiyatı artarken, 2015/2016 sezonunda üretim artışına bağlı olarak ortalama ihraç fiyatlarında azalma görülmüştür. 2016/17 sezonunda da ihraç fiyatlarında bir miktar azalış gözlemlenmiştir. 2017/18 sezonunda ise ihraç fiyatları yükselişe geçmiştir. (Tablo 17; GTB, 2018).

Tablo 17. Türkiye ve Dünya Ortalama İhraç Fiyatları (\$/Ton)

Yıl	Türkiye Ortalama İhraç Fiyatı	Dünya Ortalama İhraç Fiyatı
2009/10	3.365	3.660
2010/11	3.530	3.754
2011/12	3.338	3.621
2012/13	3.404	3.496
2013/14	3.633	3.895
2014/15	5.185	6.635
2015/16	3.936	4.962
2016/17	3.842	4.145
2017/18	4.961	5.473

Kaynak: GTB, 2018.

4. GENEL DEĞERLENDİRME

İncir besleyici özelliklere sahip olması, çeşitli tüketim alanlarının olması, iş gücü talebi nedeniyle istihdam olanağı yaratması ve yüksek katma değere sahip olma özelliği ile sağladığı döviz girdisi bakımından Türkiye için oldukça önemli bir tarımsal üründür.

Türkiye, incirin anavatanı olup, incir yetiştiriciliğinin yapıldığı en önemli ülkelerden biridir. Dünyada incire olan talep her geçen gün artış göstermektedir. Bu nedenle, dünya incir ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılayan Türkiye'nin incir konusunda gelişmeler kaydetmesi ülke ekonomisi açısından önemli görülmektedir.

Dünyada 2000 yılından 2017 yılına kadar incir üretiminde yaklaşık 156 bin ton artış yaşanmıştır. Söz konusu artışta incir hasadı gerçekleştirilen alanda artma ile birlikte verim ve kalite artışının da etkili olduğu söylenebilir. Türkiye'de de incir hasadı gerçekleştirilen alan ve üretim yıllar itibarıyla artış göstermiştir. FAO verilerine göre 2017 yılında dünyada toplam 1 milyon 153 bin ton incir üretimi gerçekleşmiştir. Bu üretimin %26,5'i Türkiye tarafından sağlanmaktadır. İncir üretiminin yıllar itibarıyla arttığı görülmektedir. Üretim artışında verim, kalite ve üretim alanındaki değişime ek olarak tüketime olan talep artışının da etkisi bulunmaktadır.

Dünya taze incir ithalatında önemli paya sahip olan ülkeler Fransa, Almanya ve Avusturya iken, kuru incir ithalatında Fransa, Hindistan ve Almanya ilk sırada yer almaktadır. Türkiye taze incir ithalatı hemen hemen hiç yapılmamaktadır. Kuru incirde ise kendine yeterli ve dünya ticaretinde net ihracatçı bir ülke olup, ihracata kıyasla, ithalatı yok denecek kadar azdır.

Dünya taze incir ihracatında Avusturya, İtalya ve İspanya önde gelen ülkeler arasındadır. Türkiye taze incir ihracatı ise yok denecek kadar azdır. Kuru incir Türkiye için en önemli ihraç ürünleri arasındadır. FAO verilerine göre 2016 yılında dünya kuru incir ihracatının %67'sini karşılayan Türkiye, dünya kuru incir ihracatında ilk sırada yer almakta ve ihracatının önemli bir kısmını AB ülkeleri ile ABD'ye yapmaktadır.

Türkiye dünya incir üretimi ve ticaretinde ilk sırada yer almaktadır. Sahip olduğu ihracat potansiyelini koruyabilmek ve arttırabilmek için; bitki sağlığı, dış pazarlarda artan standartlara ve azalan toleranslara uyum sağlama, fiyat istikrarı, ürün tanıtım çalışmaları gibi konularda ilerleme kaydetmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

EK TABLO

İllere Göre İncir Verileri (2017)

İller	Toplu meyveliklerin alanı (Dekar)	Üretim (Ton)	Ağaç başına ortalama verim (Kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı (Adet)	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı (Adet)	Toplam ağaç sayısı (Adet)
Aydın	366.928	185.412	30	6.205.946	605.400	6.811.346
İzmir	80.970	42.576	28	1.522.968	52.289	1.575.257
Bursa	22.573	25.456	74	342.605	80.888	423.493
Mersin	3.658	7.425	65	114.968	42.656	157.624
Hatay	1.570	6.495	30	216.810	4.396	221.206
Antalya	1.282	4.005	35	114.918	18.349	133.267
Balıkesir	2.490	2.624	36	73.378	14.812	88.190
G.antepe	7.225	2.235	31	71.403	20.627	92.030
Samsun	235	2.168	31	69.925	12.097	82.022
Çanakkale	678	2.157	41	52.615	10.545	63.160
Adana	3.054	2.134	29	72.515	4.928	77.443
Ordu	0	2.122	30	69.580	1.920	71.500
Muğla	2.089	2.030	28	73.469	14.365	87.834
Manisa	1.066	2.000	28	72.033	4.114	76.147
Adıyaman	1.150	1.620	30	53.530	21.595	75.125
Mardin	155	1.443	35	40.905	6.125	47.030
K.maraş	1.096	1.279	36	35.450	7.245	42.695
Denizli	1.646	1.184	27	43.685	6.015	49.700
Giresun	0	1.138	26	44.167	3.458	47.625
Trabzon	0	1.122	24	45.860	13.416	59.276
Sinop	17	973	32	30.655	3.967	34.622
Karaman	6	944	49	19.245	7.185	26.430
Osmaniye	65	665	25	26.955	6.253	33.208
Diyarbakır	1.905	612	18	33.981	16.491	50.472
Sakarya	18	607	25	24.450	964	25.414
Elazığ	25	537	24	21.982	644	22.626
Zonguldak	0	470	17	27.434	2.859	30.293
Artvin	48	449	19	23.240	2.505	25.745
Kastamonu	194	404	30	13.622	7.133	20.755
Kocaeli	451	386	40	9.734	547	10.281
Burdur	352	329	35	9.413	2.045	11.458
Kilis	1.017	289	17	17.165	2.229	19.394
Batman	695	263	22	12.231	3.318	15.549
Tekirdağ	23	227	33	6.844	854	7.698
Çorum	0	219	20	11.050	750	11.800
Bartın	8	184	22	8.525	750	9.275
Şanlıurfa	28	181	14	13.365	655	14.020
Rize	0	162	12	13.155	300	13.455
İstanbul	0	127	19	6.550	350	6.900
Amasya	0	125	50	2.500	250	2.750
Siirt	226	113	7	16.872	5.967	22.839
Tokat	0	109	28	3.900	1.625	5.525

İller	Toplu meyveliklerin alanı (Dekar)	Üretim (Ton)	Ağaç başına ortalama verim (Kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı (Adet)	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı (Adet)	Toplam ağaç sayısı (Adet)
Isparta	6	107	32	3.358	55	3.413
Karabük	0	88	11	7.750	2.700	10.450
Yalova	17	80	46	1.730	50	1.780
Şırnak	110	76	14	5.545	505	6.050
Bilecik	128	71	24	2.925	0	2.925
Edirne	9	67	18	3.682	90	3.772
Hakkari	24	65	20	3.280	535	3.815
Eskişehir	60	47	14	3.300	480	3.780
Kırklareli	0	24	17	1.400	215	1.615
Uşak	0	16	9	1.800	550	2.350
Erzincan	0	15	5	2.800	380	3.180
Kütahya	0	11	10	1.100	10	1.110
Ankara	5	8	6	1.280	0	1.280
Düzce	0	7	22	324	18	342
Erzurum	2	7	21	340	80	420

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi:05.1.2019

KAYNAKLAR

- Anonim, 2007. İncir Yetiştiriciliği http://www.tarimkutuphanesi.com/incir_yetiştiriciliği_00300.html./(ErişimTarihi:03.12.2018).
- GTB, 2017. .C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü “2016 Yılı Kuru İncir Raporu Mart, 2017. <http://www.otb.org.tr/dosyalar/sektorelraporlar/kuruincir.pdf/> (ErişimTarihi:03.12.2018).
- GTB, 2018. T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü “2017 Yılı Kuru İncir Raporu Nisan, 2018. <http://koop.gtb.gov.tr/data/5ad0695fddee7dd8b423eb22/2017%20Kuru%20incir%20raporu.pdf>./(ErişimTarihi:20.12.2018).
- GTHB, 2015. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, “Tarımsal Araştırmalardan Bakış 2015, İncir (Taze- Kuru)”, Şahin, B. İncir Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü. <http://www.tepge.gov.tr/Dosyalar/Yayinlar/603d80dcde4d499cb6d7c82bae18b025.pdf/> (Erişim Tarihi:10.12.2018).
- FAO, 2018. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division [Http://Faostat. Fao. Org/](http://Faostat.Fao.Org/) (Erişim Tarihi:20.12.2018).
- STB, 2010. T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü, 2010 Yılı İncir Raporu./ (Erişim Tarihi:22.12.2018).
- TCEB, 2014. T.C. Ekonomi Bakanlığı, Kuru İncir Sektör Raporları, İhracat Genel Müdürlüğü Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı./ (Erişim Tarihi:25.12.2018).
- TCEB, 2017. T.C. Ekonomi Bakanlığı, Kuru İncir Sektör Raporları, İhracat Genel Müdürlüğü Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı. https://ticaret.gov.tr/data/5b8700a513b8761450e18d81/Kuru_Incir.pdf/ (Erişim Tarihi:20.12.2018).
- TÜİK, 2018. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/>(Erişim Tarihi:20.12.2018)
- TZOB, 2003. İncir Çalışma Grubu Raporu, İncir, Ağustos, 2003 <http://www.tzob.org.tr/Portals/0/Dokumanlar/FaaliyetRaporlari/docs/incir.pdf/>(ErişimTarihi:21.12.2018).